

УДК 159.922.73:[615.85:78]

DOI <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2026.1.12>

ВІД КНИГИ ДО 3D: ТРАНСФОРМАЦІЯ ЧИТАННЯ ТА ЙОГО ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Піскозуб Лідія Йосифівна,

кандидат наук із соціальних комунікацій,

доцент кафедри психології

Львівського національного університету імені Івана Франка

<https://orcid.org/0000-0003-0657-4964>

Стрімкий розвиток засобів масової інформації та розширення інформаційного простору спричинили зміну пріоритетів у читанні в контексті сприймання, розвитку нових навичок та виробленні стресостійкості, необхідної в умовах кризи.

У статті розглянуто процес читання на сьогоdnішньому етапі з погляду його основних функцій та його впливу на аудиторію, цілі читання залежно від віку та рівня підготовки читача, можливості впливу читання на ментальне здоров'я. Так, досліджено вплив читання на розвиток й підтримку когнітивних функцій людини, особливо – на етапі її вікових змін, психокорекційний вплив у контексті бібліотерапії та її різновидів, фізіологічні прояви під час читання, що здійснюють вплив на здоров'я, формування емоційної стабільності з допомогою читання, забезпечення стресостійкості та, безумовно, прихильності до читання.

Здійснено акцент на читанні як соціальному явищі й потребі створення, розвитку проєктів та програм для підтримки читання. Наголошено, що у контексті груп спільного читання, читання покликане створювати міцні соціальні зв'язки задля допомоги вразливим категоріям населення, надавати всебічну психологічну підтримку.

Досліджено читання як процес психологічної підтримки, що забезпечує як стійкість емоційно-вольової сфери людини, формування вмінь та навичок, котрі покликані забезпечити психологічний комфорт, так і вміння керувати емоційною сферою задля збереження здоров'я. Визначено, що передумовою психологічного впливу бібліотерапії на читача є, власне, здатність книги або тексту викликати емоційну відповідь у читача. Маючи психологічну користь, читання, незалежно від виду літератури, є інструментом когнітивного відволікання та емоційного розвантаження.

Звернуто увагу на мотивацію читання, формування цілей, котрі покликані всебічно допомагати та сприяти розвитку особистості.

Ключові слова: читання, когнітивне відволікання, емоційна рівновага, ментальне здоров'я, стресостійкість.

Piskozub Lidiia. From books to 3D: the transformation of reading and its psychological dimension

The rapid development of mass media and the expansion of the information space have led to a change in reading priorities in the context of perception, the development of new skills, and the acquisition of stress resistance, which is necessary in times of crisis.

The article examines the process of reading from the perspective of its main functions at the present stage and its impact on the audience, the goals of reading, depending on the age and level of preparation of the reader, and the potential impact of reading on health, both physical and mental. Thus, the influence of reading on the development and maintenance of human cognitive functions, especially at the stage of age-related changes, the psychocorrective influence in the context of bibliotherapy and its varieties, physiological manifestations during reading, that improve health, form emotional stability, ensure stress resistance and attachment to reading are investigated.

Emphasis is placed on reading as a social phenomenon and the need to create and develop projects and programs to support reading as a process. It is emphasized, that in the context

© Піскозуб Л. Й., 2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

of shared reading groups, reading is intended to create strong social bonds to help vulnerable populations and provide psychological support.

Reading has been studied as a process of psychological support, that ensures both the stability of a person's emotional and volitional sphere and the formation of skills and abilities, designed to provide psychological comfort, as well as the ability to manage the emotional sphere in order to maintain health. It has been determined, that the prerequisite for the psychological impact of bibliotherapy on the reader is, in fact, the ability of a book or text to evoke an emotional response in the reader. Having psychological benefits, reading, regardless of the type of literature, is a tool for cognitive distraction and emotional relief.

Attention is drawn to the motivation for reading and the formation of goals, that are designed to comprehensively assist and promote personal development.

Key words: *reading, cognitive distraction, emotional balance, mental health, stress resistance.*

Постановка проблеми. У цифрову епоху читання, як діалог між автором й читачем, змінює своє обличчя із зміною самого твору – його контенту (наповнення) та структури, інтерактивності як можливості зацікавлення, психології тексту, розширення цільової аудиторії, враховуючи доступ читачів до Мережі, мобільних додатків чи інших тематичних ресурсів, реагування читачів на інформацію шляхом діалогу та збільшення продажів літератури.

Зважаючи на швидкість обміну інформацією у реаліях сьогодення, коли на душу населення припадає щонайменше 7 соціальних мереж, поштові сервіси та фахові портали лише в Мережі, у світі, де інформація є чималою цінністю, комунікативна та інформативна складові читання виходять на перші позиції через стрімке поширення нових знань, розширення доступу до необхідних джерел. Так, книга, журнал чи інше джерело, що напередодні були розміщені в інтернет-магазинах або спеціалізованих майданчиках в іншій півкулі, стає очікуваною й швидко доступною у світі, стираючи кордони. Та, часто, в умовах інформаційного перенасичення, знижується рівень достовірності інформації, вона спотворюється й втрачає цінність [1, с. 31].

Метою дослідження є аналіз психологічного впливу читання на читача у контексті виокремлених функцій читання, необхідності формування емоційної стійкості у читачів у кризовий час засобами читання.

Результати дослідження. Психологічний підхід до тексту тлумачить останній як модель взаємодії автора і реципі-

єнта. Текст розглядається як перетворена форма реальної міжособистісної взаємодії автора і реципієнта, діалогу двох суб'єктів стосовно тих чи інших проблем [2, с. 5].

Як процес, читання доцільно розглядати з різних категорій. Серед найбільш значущих категорій, які впливають на читача й сам характер читання, пропонуємо виділити *технологічну категорію*, яка означає читання з різних пристроїв, при яких збільшується інтерес до електронних сервісів, або ж звертаємо увагу на продаж друкованих видань.

З одного боку, доступність гаджетів та пристроїв для читання дозволяє читачам різного віку пришвидшити доступ до книги, надає можливості мобільності читання, що стало сьогодні масовим явищем (читання у транспорті, на природі, на відпочинку тощо) коли гаджет чи пристрій завжди поруч, робить книгу максимально зручною для власних потреб – скажімо, читання із аудіоелементами, мультимедійними закладками, можливістю виділяти текст, що збільшує розуміння та запам'ятовування інформації та її фрагментів (у дитячих та навчальних виданнях – застосування 3D-елементів).

Крім цього, сьогодні надзвичайно популярні безкоштовні програмні засоби для перетворення простого тексту в формат повноцінної електронної книги чи альбому – із можливістю застосування шаблонів з ілюстраціями, кольоровими гаммами, звуковими ефектами, як-от шурхотінням сторінок, миготінням кольорових кнопок, появою тексту, що збільшується, та збереженням у окремий файл для перегляду й читання. Такі видання є унікальними, адже враховують індивідуальні запити,

й створюються самими читачами як власні проєкти. Звісно, вони не призначені для широкої аудиторії, а, більше, для власного застосування й емоційного комфорту (усупереч книгам, які популярні майданчики та інтернет-гіганти, як-от Amazon, пропонують створювати власноруч для масового продажу).

З іншого боку, масове застосування цифрових технологій не свідчить про втрату інтересу читачів до друкованих видань та нівелювання їх переваг щодо читання (як-от краще сприйняття матеріалу, відчуття естетичного задоволення та емоційного зв'язку від процесу створення книг художньої літератури чи іншої продукції, менше зорове перенапруження та відсутність відволікаючих факторів, як у гаджетах та ін.). Адже друкований ринок й надалі насичений виданнями різних видів літератури, які користуються чималим попитом у читачів. Ряд видавництв по всьому світу сьогодні не обмежують читача й, використовуючи різні маркетингові технології, надають йому альтернативу щодо купівлі книги у паралельних варіантах – друкованому чи цифровому відповідно до його потреб, що збільшує популярність видавництв й читацьку аудиторію загалом й перетворює читачів з потенційних на постійних.

У контексті *категорії читання як дитячого пізнання та розваги*, книги, що створюються для маленьких читачів, покликані надати максимальної простоти, зручності та задоволення від читання, що забезпечують фахівці-художники, дизайнери, педагоги, психологи та інші, адже від формування світогляду у дітей залежить як їх ставлення до читання та книг загалом, так і формування майбутнього. Так, яскравість (часто – з елементами 3D), чіткість, досконалість художнього оформлення створюють видання найбільш комфортним й підвищують зацікавлення не лише до книги, але й предмету розмови, який дитина має пізнати, його властивостей – назв, порівнянь, аналогій, формуючи нові знання в ігровій формі. Допмагаючи дитині читати, привчаючи її до читання, батьки, опікуни чи близькі, у власній манері розповіді, передають їй свої емоції, які вона запам'ятовує та засвоює, передають нові знання емоційно комфортно та доступно.

Діти, яким читають дорослі, відчувають себе у безпеці. При спільному читанні вони легше засвоюють структуру мовлення, навчаються граматики та вивчають нові поняття, що значною мірою пришвидшує їх розвиток та готує до школи.

Своєю чергою, процес читання у дітей та дітей з особливими освітніми потребами (ООП), неповносправністю, складний та багатогранний – передбачає чимало чинників, які як сприятимуть його основам, так і полегшенню. Саме ранній дитячий вік характерний активізацією усіх когнітивних функцій – від мислення та мовлення до уваги та концентрації уваги, пам'яті та сприймання тексту загалом. Читаючи, дитина вчиться взаємодіяти з тим та тими, хто її оточує, у неї формується критичне мислення. Задаючи запитання, розмовляючи, вона вчиться зв'язків між поняттями, об'єктами та робить висновки.

Розпізнаючи героїв та їх ролі, створені автором сюжети, при підтримці дорослих дитина навчається ідентифікувати емоції та емоційні стани, способи їх вираження, співпереживає героям, символічно турбується про них, тим самим розкриваючи власний внутрішній світ та емпатію, розвиває власні відчуття та емоційний інтелект. Поруч з цим, розуміє основні соціальні категорії правильності, справедливості, моралі, які є у кожному дитячому сюжеті та залишають для дитини місце для роздумів й усвідомлення основних цінностей. Відтак, поступово формує світогляд, який передають дорослі. Разом з тим, батьки чи інші дорослі, повинні не лише навчати дитину та закладати основи поведінки, але й заохочувати, мотивувати дитину читати задля розвитку й вміння вивчати життєві ситуації.

Категорія читання для навчання є основним інструментом освіти. Воно робить навчання біль глибоким і передбачає як базове засвоєння знань у всіх сферах життя людини, так і самоосвіту для отримання додаткових знань задля професійного розвитку та самореалізації, здобуття навичок мовлення (скажімо, вивчення іноземних мов та культур), інтеграції знань з близьких галузей чи дисциплін (до прикладу, психології, соціології, філософії та ін.), які, по суті, є безперервним процесом інтелектуального удосконалення. Чита-

ючи навчальні тексти, людина вчиться аналізувати, осмислювати, порівнювати, використовувати системний аналіз, синтез тощо.

Сьогодні читання для навчання передбачає вільний та умовно-вільний доступ в Мережі та вільний у бібліотечних фондах й користується попитом як в учнів, абітурієнтів, студентів, молодих науковців, так і тих, хто самонавчається. Користуючись гаджетами чи друкованими виданнями, у процесі читання вони отримують не лише пізнавальний, але й емоційний аспект, оскільки у цьому контексті читання для навчання завжди передбачає емоційність – інтерес та допитливість, емоційний підйом та натхнення, підкріплені позитивним результатом чи успіхом у досягненні очікуваного.

Емоції у навчанні посилюють когнітивні функції та подальшу мотивацію для здобуття нових знань, активізують концентрацію уваги та пам'ять. Адже за своєю суттю, навчання – це не лише інтелектуальний розвиток, але й емоційна взаємодія з текстом, задумом автора та його словесним вираженням, а також поштовх до розвитку творчості.

Категорія читання як соціального явища базується на створенні проєктів та програм для підтримки читання як процесу на рівні громад та творчих клубів, видавництва та міст й часто передбачає поширення інформації про необхідність читання (як-от проєкти так званих «мандрівних книгарень» – мобільних книжкових крамниць; а крім цього – книги на фестивалях чи книжкових заходах задля популяризації читання. Поруч з цим, проєкти видавництва – скажімо, «Земля поетів» від «ВСЛ» – «Видавництва Старого Лева» із поетичними читаннями та філософськими дискусіями, перформансами тощо), навчання населення курсам письменницької майстерності із авторами-практиками, що мають досвід у створенні книг та є упізнаваними у своїй галузі, спільні читання за обраними жанрами літератури на спеціальних творчих вечорах, обговорення книг у книжкових клубах, – усі ці заходи посилюють відчуття підтримки та приналежності до певної групи не лише тематично, але й емоційно. Адже ці спільноти створюють комфортне середовище

відпочинку й обміну думками за тим, що близьке до душі й викликає позитивні емоційні реакції, схвалення та підтримку в слухачів та колег. У контексті груп спільного читання, воно покликане створювати міцні соціальні зв'язки задля допомоги вразливим категоріям населення.

Категорія читання як лікування словом та психоемоційної підтримки передбачає не лише розвиток когнітивних функцій, але й, часто, апелює до методу бібліотерапії як використання книг для психологічної підтримки, лікування стресу та емоційних проблем, що базується на читанні певних текстів й має застосування як для дітей (скажімо, піднапрямок казкотерапії), так і дорослих (часто – у клінічній психології та психопрофілактиці задля зміцнення нервової системи). При цьому, бібліотерапію потрібно відділяти від книготерапії – м'якої форми самопомоги, більш загального терміну, який охоплює читання книг для душевного комфорту, натхнення чи мотивації. Вона не обов'язково має терапевтичну мету – може бути способом зняти стрес або знайти підтримку й часто використовується бібліотекарями, педагогами, батьками – наприклад, у дитячих читаннях або книжкових клубах, має менш формалізовану форму, але теж ефективна – особливо в профілактиці емоційного вигорання. В. Теремко окремо виділяє термін бібліопсихології, яка «центрує увагу на психологічних аспектах змісту і впливу. Для неї цінний читач у суб'єктивних проявах під час рецептивної діяльності, що допомагає його очима побачити текст, книгу та автора» [3, с. 243].

Аналіз результатів дослідження. Як явище, бібліотерапія переслідує різні цілі залежно від того, на які групи користувачів вона спрямована, позаяк може передбачати як індивідуальний формат, так і груповий та, скажімо, педагогічну бібліотерапію для корекції світогляду дитини. В основу механізму впливу бібліотерапії покладені ідентифікація, при якій читач може впізнати себе в героях книги, що допомагає йому відчувати, що він не самотній у своїх переживаннях; власне, емоційний вплив – переживання емоцій персонажів книги впливає на емоційний стан читача, допомагаючи йому краще зрозуміти свої власні почуття; пропоновані шляхи вирі-

шення труднощів, адже література може пропонувати різні способи подолання життєвих труднощів, стресу та депресії; самопізнання – читання допомагає краще відчувати себе, свої цінності та ставлення до навколишнього світу, та розвиток емпатії – здатності співпереживати іншим, що є важливим для соціального розвитку.

Такий комплекс завдань дозволяє покладати на бібліотерапію різноманітні корекційні функції, притаманні для різних груп населення: адаптаційні функції – для дітей та молоді з різними видами неповносправності, котрі потребують м'якої взаємодії із соціумом задля налагодження повноцінного життя; функції ресоціалізації – для дітей та молоді з асоціальними проблемами, котрим потрібна корекційна виховна робота із фахівцями; профілактичні функції – для молодих людей, яким загрожують проблеми емоційного характеру (залежно від спадкових та інших чинників середовища); загальнорозвиваючі функції – для всіх, хто переживає різноманітні труднощі і проблеми зростання, тобто це і коригуюча функція, і часто мотивація, яку, звісно, потрібно активувати. Хотілось би також виокремити до даного переліку ще й світоглядну функцію, яка формує внутрішній світ дитини через отримання та передавання знань з допомогою книги та друкованого слова загалом.

Читання можна постулювати як особливий вид діяльності зі своєю мотивацією, метою та засобами її реалізації. При складнішому розумінні особистість включається в процес читання на рівні своїх цінностей, світогляду, особистісних смислів, індивідуальної картини світу, «Я-концепції». У даному випадку можна робити акцент на таких процесах, як осмислення та переосмислення, ідентичність, прийняття або відторгнення себе й іншого, захист свого «Я», особистісний розвиток, ціннісний конфлікт та ін. [4, с. 136].

Читання як інструмент психологічної стійкості (резильєнтності) покликане підтримувати емоційний стан та адаптивність до середовища, допомагає розвивати стратегії подолання стресових ситуацій в час невизначеності та агресії оточення, створювати психологічно комфортний простір, що, насамперед, покращує якість відпочинку, та необхідний для повноцін-

ного відновлення, підтримки себе та своїх ресурсів на оптимальному рівні. Адже відомо, що, читаючи, у людини знижується рівень кортизолу як стрес-гормону, помітні фізіологічні ефекти, як-от вирівнювання серцевого ритму, а з ним і емоційного фону, зниження м'язового напруження. Відтак, увага перемикається на парасимпатичну нервову систему.

Поруч із впливом на тіло на фізіологічному рівні, читання здійснює вплив й на розвиток когнітивних функцій, як, скажімо, уяви, мислення у широкому контексті (скажімо, побудови логічних зв'язків), концентрації уваги, сприймання та мовлення, охоплюючи при цьому цілий пласт розумових операцій, що впливають на свідомість читачів незалежно від їх демографічних характеристик. Своєю чергою, читання слугує й засобом збереження названих когнітивних функцій, адже вікові зміни у мозку часто призводять до слабкості пам'яті, концентрації уваги та хворіб, пов'язаних з мисленням. Звісно, даний вплив можливий лише за умови «усвідомленості сприймання повідомлення – однієї з найважливіших особливостей процесу читання, що є проявом його внутрішнього механізму, який забезпечує рецептивні види мовленнєвої діяльності» [5, с. 61].

Висновки. Передумовою психологічного впливу бібліотерапії на читача є, власне, здатність книги або тексту викликати емоційну відповідь у читача. Маючи психологічну користь, читання, незалежно від виду літератури, котра приваблює читача, є інструментом когнітивного відволікання та розвантаження мозку, переспрямовування уваги зі стресорів на сюжет та героїв книги, сприяє розвитку уяви та емпатії як співпереживання героям творів, змушує відчувати цілу палітру емоцій та переживань – сум чи радість, провокувати сльози, відчувати напруження, нагнітання чи полегшення, дозволяє читачеві бути вразливим, бути собою. Адже, читаючи, людина є одразу і спостерігачем і, мов би, «приміряє» сюжет на себе, проживає події разом із автором, заглиблюється у вигаданий, уявний світ, та надає цьому такого ж емоційного відгуку, як реальним подіям. Вивільнені емоції виходять природно й сприяють полегшенню як при терапії у формі діалогу.

Дуже часто емоційні реакції варіюються залежно від виду літератури. Так, читання пригодницьких романів викликає ейфорію, захоплення, детективний жанр – бажання слідувати «за основним героєм», надає інтригу та мотивує «розплутувати» твір до логічного завершення й, навіть, провокує виділення адреналіну. Художня література залишає глибокий слід у пам'яті, змушуючи читача повертатись до неї знову, осмислювати прочитане та обговорювати його, беручи участь у колективних книжкових заходах, примушує переосмислювати попередній життєвий досвід та формувати нові життєві орієнтири, покладаючись на прочитане. А крім цього, допомагає відновлювати психічні ресурси, будучи своєрідним «щитом» від подій, що призводять до тривожності, перенапруження та емоційної розхитаності.

Читання книг, особливо – із майстерним, вишуканим художнім оформленням, якісними ілюстраціями чи сучасними форматами, покликані надавати читачам естетичне задоволення, що також є елементом психологічного розвантаження та посилення прихильності до читання.

Сьогодні читання є потужним мотиватором до текстової творчості, адже емоційне сприйняття тексту може надихати на створення власних сюжетів, котрі сприятимуть самовираженню та міститимуть елементи отриманих знань. Так, сьогодні поширені книжкові серії для дітей, авторами яких часто є самі матері. Описуючи власний досвід спілкування з дітьми у доступній для маленьких читачів формі, вони закладають у сюжет елемент образності та гумору, часто – гри, що робить тексти ще більш «живими».

У контексті сучасного інформаційного простору, коли читання усе більше витісняється цифровими ЗМІ, воно потре-

бує мотивування та додаткових програм популяризації для читача. Своєю чергою, мотиви забезпечуються як видами літератури, так і тяжінням до саморозвитку, формуванням нових вмінь та навичок. Так, одним із ключових мотивів є мотив задоволення та відпочинку, що забезпечує зручність та комфорт, а також мотиви навчання, при якому читачі здобувають нову інформацію.

Перепонами ж чи бар'єрами для читання часто можуть виступати різноманітні фактори від недостатнього самоорганізування – нестача вільного часу, відсутність фізичної і емоційної налаштованості на читання (емоційний бар'єр), коли воно сприймається як обов'язкове, примусове й, скоріше, відштовхує читача, що потребує роботи з емоційним станом, відсутність механізму вибору книг як на психологічному рівні, так і на технічному.

У підлітків бар'єром читання може виступати невеликий читацький досвід (або, часто, читання з допомогою гаджетів та технічних засобів, які не сприяють читанню друкованих видань), а також відсутність доступних рекомендаційних сервісів. Поруч з цим – у загальному контексті – бар'єри нерозуміння (власне, мовні – фонетичні, семантичні та ін.), котрі не дають змоги отримати інформацію на рівні сприймання з іншомовного джерела й нестачі рідномовного відповідника та комунікації, міжкультурний бар'єр.

Сьогодні читання постає не просто як технічна навичка, а як психологічний механізм, що формує особистість і впливає на її здатність взаємодіяти зі світом. Його можна розглядати як психологічний ресурс, що підтримує внутрішній баланс, стимулює інтелектуальне зростання та зміцнює здатність до взаєморозуміння з іншими.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Піскозуб Л. Й. Якість текстового контенту вебсайту з погляду фахівця-редактора (на прикладі українських книжкових інтернет-магазинів). *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 5. С. 29–35. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.5\(322\).29-35](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.5(322).29-35)
2. Чепелева Н. В. Текст і читач : посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 124 с.
3. Теремко В. Психологічні виміри читання у контекстуальній системі видавничих стратегій. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. 2011. Вип. 1. С. 238–255.
4. Колишко О. М. Читання як комунікація: загрози та можливості трансформації особистості сучасного читача. *Український психологічний журнал*. 2020. № 2 (14). С. 135–151. [https://doi.org/10.17721/upj.2020.2\(14\).7](https://doi.org/10.17721/upj.2020.2(14).7)

5. Ільяна В. Сучасні погляди на процес читання в структурі писемного мовлення. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2022. № 3. С. 52–62. <https://doi.org/10.33189/ectu.v107i3.114>

REFERENCES:

1. Piskozub, L. Y. (2023). Yakist tekstovoho kontentu vebсайту z pohliadu fakhivtsia-redaktora (na prykladi ukrainskykh knyzhkovykh internet-mahazyniv) [Quality of the website text content from the perspective of an editor (on the example of Ukrainian online bookstores)]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, (5), 29–35. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.5\(322\).29-35](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.5(322).29-35) [in Ukrainian].
2. Chepeleva, N. V. (2015). *Tekst i chytach: posibnyk* [Text and reader: a manual]. Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 124. [in Ukrainian].
3. Teremko, V. (2011). Psykholohichni vymiry chytannia u kontekstualnii systemi vydavnychykh stratehii [Psychological dimensions of reading in the contextual system of publishing strategies]. *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu pressoznavstva*, (1), 238–255 [in Ukrainian].
4. Kolyshko, O. M. (2020). Chytannia yak komunikatsiia: zahrozy ta mozhlyvosti transformatsii osobystosti suchasnoho chytacha [Reading as communication: threats and possibilities of modern reader's personality transformation]. *Ukrainskyi psykholohichnyi zhurnal*, 2(14), 135–151. [https://doi.org/10.17721/upj.2020.2\(14\).7](https://doi.org/10.17721/upj.2020.2(14).7) [in Ukrainian].
5. Ільяна, В. (2022). Suchasni pohliady na protses chytannia v strukturі pysemnoho movlennia [Modern views on the process of reading in the structure of written speech]. *Osoblyva dytyna: navchannia i vykhovannia*, (3), 52–62. <https://doi.org/10.33189/ectu.v107i3.114> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 26.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 04.05.2026